

Asia: VN/18557/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne julkisen sosiaalihuollon sosiaalipalvelun toteutuksen tehtävän käyttöoikeuden laajentamisesta palvelun järjestämisessä syntyviin asiakastietoihin (14 §)?

-

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa. Onko asetusluonnoksessa tunnistettu oikein, mitä yhteiset palvelut voivat olla (17 ja 18 §)?

Ei. Perustelee: [Yhteisten palvelujen tunnistamisessa ei ole tunnistettu kuntoutuspalveluita sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisinä palveluina. Kotikuntoutus on esimerkki tällaisesta palvelusta. Kotikuntoutusta ei ole lainsäädännöllisesti määritelty, mutta kotikuntoutus sijaitsee sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon palveluiden rajapinnoilla. Kotikuntoutuksen prosesseista vastaavat kuntoutusalan asiantuntijat kuten toimintaterapeutit ja kotikuntoutus perustuu kuntoutusalan asiantuntijan kuten toimintaterapeutin tekemään arvioon asiakkaan toimintakyvystä. Tämänhetkisen käytännön mukaan kotikuntoutus voi organisatorisesti sijaita sosiaalihuoltolain alaisissa palveluissa kuten kotihoidon alla mutta siellä tapahtuviin käytänteisiin saatetaan soveltaa terveydenhuoltolain 29§: lääkinnällisestä kuntoutuksesta tai vaihtoehtoisesti kuntoutusjaksosta voidaan tehdä joissain paikoissa sosiaalihuoltolain mukainen palvelupäätös kotikuntoutuksesta kotihoidon palveluna. Toisissa paikoissa kotikuntoutus sijaitsee organisatorisesti terveydenhuollon vastaanotto toiminnan alla mutta asiakastyö kohdentuu kotihoidon asiakkuuksiin. Näihin perustuen Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry nostaa esille lisäyksenä kuntoutuspalvelut osana asetuksessa mainittuja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita.]

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa. Ovatko terveydenhuollon käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin tarkoituksenmukaiset (17 §)

-

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa. Ovatko sosiaalihuollon käyttöoikeudet potilastietoihin tarkoituksenmukaiset (18 §)

-

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko ehdotus luovutusluvan kohdentamisesta asiakkaan näkökulmasta ymmärrettävä ja selkeä?

Ei. Perustele:

Luovutusluvan kohdentaminen. Mahdollistaako luovutusluvan kohdentaminen asiakkaan tiedollisen itsemääräämisoikeuden toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla?

Kyllä. Perustele:

Luovutusluvan kohdentaminen. Vastaako luovutusluvan kohdentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan tarpeita?

-

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko luovutusluvan mukainen lupien kohdentaminen toteutettavissa esitetyllä tavalla asiakas- ja potilastietojärjestelmiin (huomioiden sekä uusien tietorakenteiden mukaisesti tallennetut tiedot että aiemmin tallennetut tiedot)

-

Arvionne asetuksen mukaisen luovutusluvan tietojärjestelmätoteutukseen tarvittavasta ajasta ja kustannuksista:

-

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin terveydenhuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset, kun tietojen luovuttaminen perustuu asiakkaan antamaan luovutuslupaan? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta)

-

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin terveydenhuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset tilanteissa, joissa asiakkaalta ei ole muistisairauden tai vastaavan syyn vuoksi voitu saada luovutuslupaa? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta)

Ei. Perustele: [Lakiluonnoksen 20§ on suljettu pois kuntoutuspalveluissa (3§, kohta 10) työskentelevien oikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin niiltä osin kuin asiakkaalta ei ole saatu luovutuslupaa esimerkiksi muistisairauden vuoksi. Tämä tulee muuttaa asetukseen ja kuntoutuspalvelut lisätä siihen ryhmään, jolla on ko. tilanteissa oikeus näihin tietoihin. Toimintaterapeutit työskentelevät hyvin paljon muistisairaiden kanssa ja käyttöoikeuksien rajaaminen estää asiakkaan kannalta tarpeen mukaista tiedon kulkua. Käyttöoikeudet kuntoutuspalvelujen osalta tulisi olla samanlaiset kuin asetuksen 20§ kohdassa 1 ja 2 luetellaan.]

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet potilastietoihin sosiaalihuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset, kun tietojen luovuttaminen perustuu asiakkaan antamaan luovutuslupaan? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta).

-

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet potilastietoihin sosiaalihuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset tilanteissa, joissa asiakkaalta ei ole muistisairaudesta tai vastaavan syyn vuoksi voitu saada luovutuslupaa? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta).

-

Potilastietojen erityissuojauksen. Kannatatteko esitettyjä laajennoksia erityissuojaukseen?

-

Muita kommentteja asetusluonnoksesta:

Asetusluonnoksen 2§ kohdassa 1 mainitaan laaja-alaiset terveystalvvelujen järjestämisen ja toteuttamisen tehtävät, johon sisältyvät myös kuntoutustalvvelut. Saman pykälän kohdassa 2 mainitaan myös kuntoutus uudelleen rajatuissa tehtävissä. Asetusluonnoksen 5§ mainitaan rajatut terveydenhuollon tehtävät, joissa jälleen kuntoutustalvvelut kuuluvat näihin. Kuntoutustalvvelut, kuten toimintaterapia, on aina laaja-alaista terveystalvvelujen järjestämisen ja toteuttamisen tehtävää ja näin ollen kuntoutustalvvelujen sijoittaminen rajattuihin terveydenhuollon tehtäviin ei ole millään tavoin perusteltua. Ehdotammekin kuntoutustalvvelujen poistamista rajattujen tehtävien luettelosta asetusluonnoksesta. Kuntoutustalvvelujen osalta tulee tunnistaa se, että niiden toteuttaminen on aina laaja-alaista sekä sosiaali- että terveydenhuollon rajapinnoilla tapahtuvaa toimintaa, johon liittyy usein myös monen eri ammattiryhmän välinen yhteistyö. Asiakkaalla voi olla useita eri kuntoutustalvveluja samanaikaisesti (esim. toiminta-, fysio- ja puheterapia sekä neuropsykologinen kuntoutus), jolloin keskeistä on se, että tiedon kulku eri ammattilaisten välillä mahdollistuu sujuvasti ja kuntoutus kokonaisuudessaan tunnistetaan kuuluvaksi laaja-alaisiin terveydenhuollon tehtäviin.

Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry nostaa esille, että potilastietojen erityissuojauksen huomioiminen on kannatettava asia. Erityissuojauksen osalta muistion s. 14 mainitaan, että ” Erityissuojauksen kokonaisuutta on kuitenkin tarpeen vielä arvioida ja tarkentaa, miltä osin kyseisten tietojen tulisi olla terveydenhuollon käytettävissä samalla tavoin kuin muidenkin potilastietojen, ja miltä osin merkintöjen on syytä olla erityissuojattavia.” Tätä tarkasteltaessa tulee huomioida se, että esim. toimintaterapeuteilla on usein tarve asiakkaasta tehtyjen psykologisten ja neuropsykologisten tekstien tarkasteluun osana asiakkaan toimintakyvyn arvioinnin kokonaisuutta. Tämän vuoksi tulee huomioida, että mikäli tekstit ovat erityissuojattuna, käyttöoikeuksien tasolla toimintaterapeuteilla on jatkossakin oikeus tarkastella näitä tietoja. Yleisesti Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry haluaa nostaa esille, että yhteisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen osalta asetusluonnos ei saa vaikeuttaa tiedonkulkua eri toimijoiden vaan asiakkaan edun mukaista on sujuva tiedon kulku eri toimijoiden välillä.

Wikman Kirsi
Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry